

## Türk - Macar Tasfiye Protokolüne ek Protokolün onanmasına dair kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ticaret Komisyonları raporları (1/109)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Kararlar Müdürlüğü

Sayı : 71-1691, 6/4396

15 . XII . 1950

### Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

12 Mayıs 1949 tarihli Türk - Macar Tasfiye Protokolüne ek protokolün onanmasına dair Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 26 . XI . 1950 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Kanun tasarısı ve gerekçesi ile ilişkileri bağlı olarak sunulmuştur.

Sözü geçen Protokolün, 5589 sayılı Kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 26 . XI . 1950 tarihli ve 3/12175 sayılı Kararla onanmış olduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan

Adnan Menderes

### GEREKÇE

Türkiye ile Macaristan arasında karşılıklı ticareti geliştirecek bir ticaret anlaşmasının imzalanması derpiş edildiği sırada, yeni bir anlaşma akdi Macaristan'daki eski alacaklarımızın tasfiyesi şartına bağlanmıştı.

Bu konudaki görüşmeler sonunda, Macaristan'dan ithal edeceğimiz mal bedellerinden % 8 lerin ayrılarak eski alacakların tasfiyesine tahsisi kararlaştırılmış ve 12 Mayıs 1949 tarihinde bu hususu tesbit eden Tasfiye Protokolü imzalanmış, tasfiye işinin 1 Haziran 1950 tarihine kadar bitirilmesi ayrıca kabul edilmişti.

Ancak, mezkûr protokole ek protokol hükümlerine göre, 1 Haziran 1950 de her hangi bir alacak bakiyesi kaldığı takdirde, Taraflardan birinin isteği üzerine kurulacak olan Muhtelit Komisyon bu alacakların itfası için bir hal çaresi bulacağından, bu kere Peşte'de toplanan mezkûr Komisyon 13 Ekim 1950 tarihinde bir anlaşmaya vararak bu hususta tanzim edilen metni imzalamıştır.

Yeni ek Protokol hükümlerine göre :

1. Tasfiye hesabını mümkün olan süratle kapatmak gayesiyle, bedellerinin % 15 ve % 50 leri bu hesaba yatırılmak üzere Macar ithal mallarından bir kısmı için A ve B listeleri kabul olunmuştur.

Listeler tasfiye hesabının kapanacağı 30 Nisan 1951 tarihinde yürürlükten kaldırılacaktır.

Türkiye - Macar Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesi gereğince karşılıklı kabul olunan 500 000 Dolârlık krediden Macar Hükümetinin, tasfiye hesabı kapanıncaya adar, yalnız 200 000 dolar nispetinde istifade eylemekteydi. Bu kere imzalanan ek Protokol ile bu husustaki tahdidî kayıt kaldırılmıştır.

Macar Hükümetince 25 ve 31 Ekim 1950 tarihinde ödenmesi lâzımgelen ceman 600 000 Türk liralık

ilk iki taksitten sonra ahdî kredi 400 000 dolâra çıkarılacaktır. 1 Kasım 1950 den itibaren ödenecek her 10 T. L. mukabilinde 1 dolâr bu 400 000 dolâra ilâve olunacaktır.

Tasfiye hesabının kapanma tarihi olan 30 Nisan 1951 de kredi haddi 500 000 dolâra çıkarılacaktır.

3. Ek Protokole ilişik Müşterek Beyanname, 500 000 dolârlık ahdî kredinin müteakibilen artırılması arzuya şayan sayılmış ve bu meselenin 30 Haziran 1951 den önce tetkiki kararlaştırılmıştır.

Macaristan'dan alacaklı vatandaşlarımızın menfaatlerini korumak için yapılan ve her bakımdan lehimize olduğu mütalâa kılınan Ek Protokolün onanması için ilişik kanun tasarısı hazırlanmıştır.

### Dışişleri Komisyonu Raporu

*T. B. M. M.*

*Dışişleri Komisyonu*

*Esas No. 1/109*

*Karar No. 18*

22. II. 1951

#### Yüksek Başkanlığa

12 Mayıs 1949 tarihli Türk - Macar Tasfiye Protokolüne ek Protokolün onanmasına dair Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 26. XI. 1950 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı ile gerekçesi ve ilişkileri Yüksek Başkanlığınızdan Dışişleri Komisyonuna havale edilmiş olmakla, mezkûr tasarı Komisyonumuzun 18. I. 1951 tarihli toplantısında Dışişleri Bakanlığı temsilcilerinin huzuru ile incelendi.

Sözü geçen Protokolün, 5589 sayılı Kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca 26. XI. 1950 tarihli ve 3/12175 sayılı kararla onanmış olduğu görülmüştür.

Komisyonumuz yaptığı görüşmeler sonunda, Macaristan'dan alacaklı vatandaşlarımızın menfaatlerini korumak için yapılan ve her bakımdan

lehimize olduğu mütalâa olunan ek Protokolün kabulüne ittifakla karar vermiştir.

Adı geçen tasarı ile ilişkileri Ticaret Komisyonuna havale buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığınıza sunulur.

Komisyon

Başkanı

İzmir

*V. Menteş*

Ankara

*S. M. Arsal*

İmzada bulunmadı

İzmir

*C. Baban*

Muğla

*Z. Mandalinci*

İmzada bulunmadı

Sözcü

İzmir

*O. Kapani*

İstanbul

*N. R. Belger*

İzmir

*A. Başman*

Samsun

*F. Kesim*

Kâtip

Denizli

*A. Çobanoğlu*

Ticaret Komisyonu raporu

T. B. M. M.  
Ticaret Komisyonu  
Esas No. 1/109  
Karar No. 23

8. V. 1951

Yüksek Başkanlığa

12 Mayıs 1949 tarihli Türk - Macar Tasfiye Protokolüne ek protokolün tasdikına ait kanun tasarısı gerekçesi ve ilişkileri Komisyonumuzca tetkik edilmiştir.

18 . I . 1951 tarihinde Dışişleri Komisyonunca da incelenen mezkûr tasarının, Dışişleri ve Ekonomi ve Ticaret Bakanlıkları mümessillerinin iştirakiyle Komisyonumuzda cereyan eden müzakereler sonunda, vatandaş hukukunu himaye eder mahiyette olduğu anlaşılmış ve tasarısı ittifakla aynen kabul olunmuştur.

Adı geçen tasarısı gerekçe ve ilişkileriyle Kamutayın Yüksek tasvibine arz edilmek üzere

Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Ticaret Komisyonu

Başkanı Y. Sözcü

Balıkesir

E. Güreli

Afyon K.

S. Kerman

Kar

F. Aktaş

Sivas

H. Yüksel

Sözcü

Balıkesir

E. Güreli

Ankara

H. Bulgurlu

Kocaeli

E. Alican

Kâtip

Ankara

S. Benli

İstanbul

B. Nedim Göknil  
İmzada bulunamadı

Kütahya

M. Alkin

Trabzon

C. Zamangil

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

12 Mayıs 1949 tarihli Türk - Macar Tasfiye Protokolüne ek protokolün onanmasına dair Kanun tasarısı

MADDE 1. — 12 Mayıs 1949 tarihli Türk - Macar Tasfiye Protokolü gereğince 1 Haziran 1950 tarihine kadar tasfiyesi icabeden alacaklardan bakıye kalan miktarın tasfiyesini teminen 13 Ekim 1950 tarihinde Peşte'de imzalanan ek Potokol kabul edilmiş ve onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan

A. Menderes

Devlet Bakanı

F. L. Karaosmanoğlu

Devlet Bakanı

Başbakan Yardımcısı

S. Ağaoğlu

Adalet Bakanı

H. Özyörük

Millî Savunma Bakanı

R. Ş. İnce

Dışişleri Bakanı

F. Köprülü

Millî Eğitim Bakanı

T. İleri

Ekö. ve Ticaret Bakanı

Z. H. Velibeşe

G. ve Tekel Bakanı

N. Özsan

Ulaştırma Bakanı

S. Kurtbek

İçişleri Bakanı

R. Nasuhioğlu

Maliye Bakanı

H. Ayan

Bayındırlık Bakanı

Sa. ve So. Y. Bakanı

Dr. E. H. Üstündağ

Tarım Bakanı

N. İyriboz

İşletmeler Bakanı

Muhlis Ete

## 12 MAYIS 1949 TARİHLİ TASFİYE PROTOKOLÜNE EK PROTOKOL

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Macaristan Halk Cumhuriyeti Hükümeti, eski Türk alacaklarının vaziyetinin Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin isteği üzerine Budapeşte'de toplanan Türkiye - Macaristan Muhtelit Komisyonu tarafından incelenmesi neticesinde, bu alacakların 30 Nisan 1951 tarihine kadar tasfiyesini temin eylemek üzere aşağıdaki hususları kararlaştırmışlardır:

### Madde — 1.

1 sayılı ek «A» listesinde gösterilen Macaristan menşeli mallar bedelinin % 15 i ve 2 sayılı ek «B» listesinde gösterilen Macaristan menşeli mallar bedelinin % 50 si mevzu bahis eski alacakların tasfiyesine tahsis olunacaktır.

### Madde — 2.

Türk yetkili makamları, müracaatların aşağıda 6 ncı maddede gösterilen «Tasfiye hesabı» nın kapanması tarihine kadar yapılması şartıyla, «A» listesinde bildirilen Macaristan mallarının ithaline müsaade edecektir.

«B» listesindeki malların ithali için aynı tarihe kadar yapılacak müracaatlar Türk makamlarına hayırhahlıkla tetkik olunacaktır.

Mevzu bahis mallar hakkındaki ithal talepleri ilgililer tarafından Türk yetkili makamlarına Türkiye'de yürürlükte bulunan genel ithalât rejimindeki kaideler ve usullere göre yapılacaktır.

### Madde — 3.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, işbu Protokolün 1 ncı maddesinde bildirilen «A» ve «B» listelerindeki mallar bedellerinin %15 ve % 50 lerini A. B. D. Dolârı üzerine Macaristan Millî Bankası adına açacağı «Hususi Tevziat Hesabı» nın matlubuna geçirecektir.

«A» ve «B» listelerinde gösterilen mallar bedellerinin geri kalan % 85 ve % 50 leri 12 Mayıs 1949 tarihli Ödeme Anlaşmasının 1 ncı maddesindeki «A. B. D. Dolâr Hesabı/Ahdî Hesap» ın matlubuna geçirilecektir.

### Madde — 4.

Macaristan Halk Cumhuriyeti Hükümeti, işbu Protokolün imzalanması tarihinden 31 Aralık 1950 tarihine kadar, 12 Mayıs 1949 tarihli Tasfiye Protokolünün 1 ncı maddesindeki «Tasfiye Hesabı» nın matlubuna aşağıdaki fasılda ve nispetler dairesinde bir milyon Türk lirası ödemeyi taahhüt eyler:

25 Ekim	1950	de	300 000	T.L.
31 Ekim	»	»	300 000	»
30 Kasım	»	»	200 000	»
31 Aralık	»	»	200 000	»

1 000 000 T.L.

Bu bir milyon Türk lirası aşağıdaki şekilde ve yoldan ödenecektir:

1. «Hususi Tevziat Hesabı» ilk defa 25 Ekim 1950 tarihinde ve bundan sonra her ayın sonunda kesilecek ve matlup bakiyesi tamamen «Tasfiye Hesabı» nın matlubuna devrolunacaktır.

2. «Hususi Tevziat Hesabı» nın matlup bakiyesi yukarıda tesbit edilmiş meblâğları karşılama ya kifayet etmediği takdirde, bu bakiye, aradaki fark «A.B.D. Dolâr Hesabı/Ahdî Hesap» tan «Tasfiye Hesabı» nın matlubuna devredilmek suretiyle tamamlanacaktır.

3. Eğer, aksine «Hususi Tevziat Hesabı»nın matlup bakiyesi tesbit olunan taahhüdü aşmakta

ise, işbu hesap bakiyesi tamamen, «Tasfiye Hesabı»nın matlubuna geçirilecektir.

4. Yukarıda bildirilen bir milyon Türk lirasının 31 Aralık 1950 tarihine kadar «Tasfiye hesabı»na tamamen ödenmesi üzerine «Hususi tevziat hesabı» aynı tarihte kat'î olarak kapatılacaktır.

1 Ocak 1951 den itibaren «A» ve «B» listelerinde gösterilen mallar bedellerinin % 15 ve % 50 leri doğrudan doğruya «Tasfiye hesabı»nın matlubuna geçirilecektir.

Madde — 5.

«Dolâr» la tutulan «Hususi tevziat hesabı»ndan ve «Dolâr» la tutulan A.B.D Dolâr hesabı/Ahdi hesap»tan «Türk lirası» ile tutulan «Tasfiye hesabı»na devredilecek meblâğlar Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının muamele günündeki resmî rayicine göre tahvil edilecektir.

Madde — 6.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Macaristan Halk Cumhuriyeti Hükümeti karşılıklı eski alacakların en geç 30 Nisan 1951 tarihine kadar tamamen tasfiyesini tâcil için ellerinden geleni yapacaklardır. «Tasfiye hesabı» 12 Mayıs 1949 tarihli Tasfiye Protokolünün 8 nci maddesine uygun olarak en geç 30 Nisan 1951 de kapatılacaktır. Bu tarihe kadar tasfiye edilemeyecek alacaklar aynı protokolün 9 ncu maddesine uygun olarak «A.B.D Dolâr Hesabı/Ahdi Hesap» yolundan ödenecektir.

Madde — 7.

«A» ve «B» listeleri dışında kalan Macaristan malları bedellerinin % 8 leri 12 Mayıs 1949 tarihli Tasfiye Protokolünün 8 nci maddesine göre eskisi gibi doğrudan doğruya «Tasfiye hesabı»na geçirilecektir.

Madde — 8.

İşbu Protokolün 4 neü maddesindeki bir milyon Türk lirasının ilk iki taksiti olan 600 000 Türk lirası 31 Ekim 1950 ye kadar «Tasfiye hesabı»nın matlubuna tediye edilmiş olmak şartıyla, 12 Mayıs 1949 tarihli Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesinde bildirilen kredi haddi 1 Kasım 1950 tarihinden itibaren Macaristan Millî Bankasınca 400 000 dolâra kadar kullanılabilir.

Kasım 1950 den itibaren, her ayın sonunda, her ay içinde «Tasfiye hesabı»nın matlubuna yatırılan ödemeler nazarı itibara alınacak ve Macaristan Millî Bankasınca kullanılabilir kredi miktarı, 12 Mayıs 1949 tarihli Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesindeki 500 000 Dolârlık haddi buluncaya kadar, otomatik olarak her 10 Türk liralık tediye mukabili 1 Dolâr nispetinde artacaktır.

Madde — 9.

«Tasfiye hesabı»nın kapanması tarihinde, yukardaki madde hükümleri böyle bir artmaya imkân vermese dahi, Macaristan Millî Bankasının kredi haddi 500 000 Dolâra yükseltilecektir.

Madde — 10.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası ve Macaristan Millî Bankası işbu Protokol hükümlerinin tatbikını temin eylemek üzere alınacak teknik tedbirler hususunda anlaşacaklardır.

Madde — 11.

12 Mayıs 1949 tarihli Ticaret Anlaşması, Ödeme Anlaşması ve Tasfiye Protokolü ile eklerinin işbu protokol ile değiştirilmeyen bütün diğer hükümleri yürürlükte kalacaktır.

İşbu Protokol, İki Taraf Hükümetlerinin tasdık şartına bağlı olmak üzere, imza tarihinden 10 gün sonra yürürlüğe girecektir.

13 Ekim 1950 tarihinde Fransızca ve iki nüsha olarak Budapeşte'de imzalanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına  
C. H. Tepeyran

Macaristan Halk Cumhuriyeti Hükümeti adına  
Laszlo Ujhazy

Ek:

- 1 - A listesi
- 2 - B listesi
- 3 - Müşterek beyanname

**Ek : I**

**A) Listesi**

Tarife No.	İstatistik No.	Malın cinsi	Dolârla kıymeti
378	1250	75, ten yukarı pamuk mensucat	
	1251	Yalnız gaz idrofil ve sıhhi sargı	
	1252	51 - 65 ipliğe kadar olanlar	
	1253	66 - 80 ipliğe kadar olanlar	
	1254	80, den yukarı olanlar	
379	1273	75, ten yukarı olanlar	
	1275	51 - 65 ipliğe kadar olanlar	
	1276	66 - 80 ipliğe kadar olanlar	
	1277	80, den yukarı olanlar	
	1296	75 iplikten yukarı olanlar	
	1298	51 - 65 ipliğe kadar olanlar	
	1300	80 iplikten yukarı olanlar	
	1319	75, ten yukarı olanlar	
	1321	51 - 65 e kadar olanlar	
	1322	66 - 80 e kadar olanlar	
	1323	80, den yukarı olanlar	1 600 000
497	1636		
	1635	Pençere camı	300 000
	1637		
	1638		
505	1656	Müteşehhip lambalar	200 000
483	1587	Porselen veya fayanstan tuğla	
	1588		
485	1591		
	1592		
	1593	Porselen veya çiniden sıhhi malzeme	600 000
	1594		
	1595		

Tarife No.	İstatistik No.	Malın cinsi	Dolârla kıymeti
487	1597		
	1600	Porselen veya çiniden sofrta takımları	300 000
	1603		
552	1904		
	1912	Mutfak levazımı ve saire	250 000
541	1871		
	1872		150 000
	1873		
538	1842		
	1843		
	1844		
	1850		
	1852	El âletleri	
	1853		
	1854		
	1856		200 000
	1857		
538	2147		
	2149	Gaz ve su muadditleri	200 000
652		Elektrik môtörleri	100 000
			<hr/>
			3 900 000

Bu listede gösterilen mal bedellerinin % 15 leri her madde için ayrılan kontenjanlar tükeninceye kadar eski alacakların tasfiyesine tahsis olunacaktır.

Her madde için ayrılan kontenjan tükenir tükenmez, bu mallar bedellerinden tahsil olunan yüzdeler % 8 i tecavüz etmeyecektir.

Ek : 2.

B) Listesi

Tarife No.	İstatistik No.	Malın cinsi	Dolârla kıymeti
66	164	Hayvani tutkal	75 000
306	1019	Stor	200 000
307	1023		
	1024	Fırçacı mamulâtı	
	1025		
	1026/c		
	1029		
	1030		100 000
538	1849		
	1851		
	1855		
	1855/a	El aletleri	
286	972		
	973	Parke tahtası ve kontrplâk	300 000
			<hr/>
			675 000

Bu listede gösterilen mal bedellerinin % 50 leri her madde için ayrılan kontenjanlar tükeninceye kadar eski alacakların tasfiyesine tahsis olunacaktır.

Her madde için ayrılan kontenjan tükenir tükenmez, bu mallar bedellerinden tahsil olunan yüzdeler % 8 i tecavüz etmiyecektir.

İki yüksek Âkîd Taraflar, her madde için ayrılan kontenjanı müştereken artırabilirler ve mutabakatlarına göre bu listeye başka mallar ithal edebilirler.

Ek : 3.

Müşterek Beyanname

12 Mayıs 1949 tarihli Tasfiye Protokolüne ek protokolün imzalanması sırasında, Macar Heyeti, karşılıklı kredi hadlerinin iki Âkîd Taraf için 800 000 dolâra iblâğı arzusunu izhar etmiştir.

İki heyet, bu arzuyu nazarı itibare alarak aşağıdaki hususları beyan ederler:

1. 12 Mayıs 1949 tarihli Ödeme Anlaşmasının 5 nci maddesine göre mütakabilen tanınmış olan kredi hadlerinin iki memleket arasındaki ticari mübadelelerin inkişafı için gerekli zaruretlere tekabül edecek bir seviyeye çıkarılması arzuya şayandır.

2. Verilecek kararın 1 Haziran 1951 tarihinde yürürlüğe konulması için, bu mesele, halen cari ahdi devrenin nihayete ermesinden evvel tetkik olunacaktır.

13 Ekim 1950 de Budapeşte'de imzalanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti

adına

C. H. Tepeyran

Macaristan Halk Cumhuriyeti

Hükümeti adına

Laslo Ujhaay